

TOPMEJSEN, *PARUS CRISTATUS*

AF

S. RASMUSSEN

Da Topmejsens Livsforhold synes at være mindre kendt end de øvrige Mejsarters, skal jeg her meddele mine Erfaringer angaaende denne Art, der i de senere Aar er optraadt ret talrigt som Ynglefugl her paa Egnen omkring Hadsund.

Da dens Udseende er saa vidt forskelligt fra enhver anden Mejses, at en Forveksling er udelukket, skal jeg ikke opholde mig ved dette; derimod bør det anføres, at dens Stemme er ganske anderledes end de øvrige Mejsers. Det er en temmelig kraftig, rullende Fløjtetone, lydende omtrent som: »tyrrrr-rryt«, og meget mindende om den Lyd, der fremkommer, naar man blæser i en Fløjte, der indeholder en Kugle.

Fuglen opholder sig næsten altid i Gran- og Fyrreskov, navnlig i Udkanterne. Sit Redehul udborer den saa godt som altid selv i en gammel, trøsket Hegnspæl eller Fyrrestub, og de smaa, udpillede Spaaner bærer den ligesom Spætterne op af Hullet og kaster dem paa Jorden ved siden af. Saafremt Redehullet er ubeskadiget, benytter den det Aar efter Aar. Ja selv om man fjerner Æggene, lægger den efter nogle Dages Pavse et nyt Kuld i samme Hul. Dette gøres meget omhyggeligt rent hvert Foraar, hvorefter den ligesom andre Mejsers bygger en Rede, bestaaende af Mos, udforet med Dyrehaar og Uld. Redehullet, der er 20 à 30 cm dybt og ca. 6 cm i Diameter, har forneden en kolbeformet Udvidelse til selve Reden. Det udbores i det yderste Vedlag, i de barkklædte Stubbe saaledes langs Indersiden af Barken; i afbarkede Stubbe eller Hegnspæle lader Fuglen en ganske tynd Skal staa som Ydervæg. Hullets Højde over Jorden er oftest ca. 60 cm, en enkelt Gang har jeg fundet det i 3 m^s Højde i Toppen af en raadden Fyrrestub, en anden Gang i ca. 1,5 m^s Højde, og endelig en Gang i en Mejskasse, der hang ca. 5 m højt i en Bøg.

Redepladserne er som Følge af deres ringe Højde over Jorden stærkt udsatte for Ødelæggelse af Rovdyr, sandsynligvis Katte eller Lækatte, som flænger Stubbene og fjerner Æg og Unger. Saaledes blev et Aar af 5 fundne Reder de 2 ødelagt paa denne Maade, og i hvert af de to foregaaende Aar 1.

Yngletiden falder meget tidligt paa Aaret, ofte allerede omkring Midten af April. Dog er der her paa Hadsundegnen et bestemt Par, som først begynder Æglægningen omkring den 1. Maj. Det har været saa nemt at konstatere, da dette Par 3 Aar i Træk har boet i samme Pæl. Derefter var det borte et Aar, men er nu atter vendt tilbage og har saavel i 1926 som i 1927 haft 6 Unger paa det gamle Sted.

Herefter følger nogle biologiske Optegnelser fra de senere Aar:

1919. 18. Maj: 5 delvis flyvefærdige Unger i en raadden Pæl; 2

Dage senere var Reden ødelagt af Rovdyr.

1920. Ingen Reder blev fundne.

1921. 7. Maj: 7 frisklagte Æg i en raadden Fyrrestub. 10. Maj: 5 stærkt rugede Æg i en Mejsekasse.

1922. 19. April: 6 friske Æg i en Fyrrestub. 2. Maj: 4 friske Æg i en Fyrrestub; Reden blev da ødelagt af Regn. 14. Maj: 6 friske Æg i en Fyrrestub.

1923. 23. April: 5 Æg i en Stub; nærmere omtalt nedenfor. 1. Maj: 6 friske Æg i en Hegnspæl. 14. Maj: 6 friske Æg i en Hegnspæl. 30. Maj: 5 friske Æg i en Hegnspæl.

1924: 12. Maj: 6 friske Æg, som var udrugede den 27. Maj; Ungerne var delvis flyvefærdige den 12. Juni, da jeg tog en

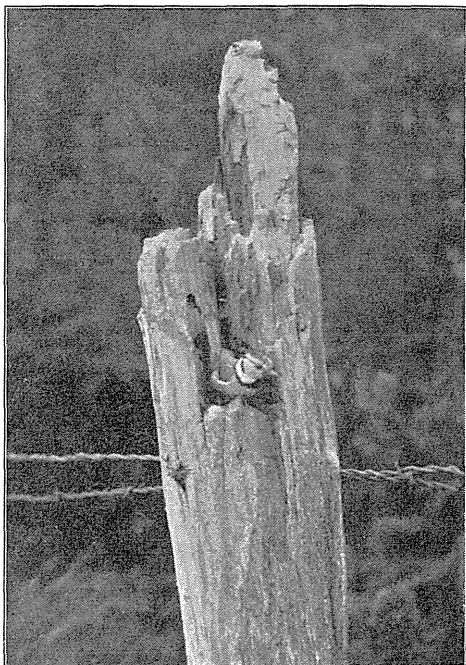

Fig. 1.

Del Fotografier af den madende Fugl. Omtrent hvert tiende Minut kom Fuglen med Føde, der hovedsagelig bestod af Larver og middelstore Natsværmere. Hver Gang Fuglen havde fodret, ventede den et Øjeblik paa »Kvittering« i Form af Ekskrementerne, som den bar bort i Næbbet et Stykke Vej,

Fig. 2.

inden den lod dem falde. Jeg har noteret følgende Fodringstider: Kl. 12⁵⁵, 1¹⁰, 1²³, 1³³, 1³⁸, 1⁴⁴, 1⁵², 2⁰³, 2¹⁸, 2²³, 2³⁶, 2⁴⁷, 2⁵³, 3¹⁴, 3²⁰. Saa forlod jeg Stedet medtagende en Række Fotografier, af hvilke to er gengivet her (Fig. 1 og 2). Ved Optagelsen af Billederne saavel som ved Udførelsen af Iagttagelserne modtog jeg iøvrigt værdifuld Assistance af Bankassistent Ellegaard-Nielsen, over for hvem jeg herved udtaler min bedste Tak.

Dagen efter rejste jeg paa Sommerferie, saaledes at jeg ikke fik Ungerne at se, da de forlod Pælen.

1925. 19. April: 1 Æg i en Rede, som Dagen efter var ødelagt.
 19. April: Rede med 5 Æg; den blev ødelagt den 22. April.
 7. Maj: Rede med 5 Æg i en raadden Fyrrestub. 7. Maj: Rede med 3 Æg i en Hegnspæl; den blev senere forladt uden paaviselig Aarsag; Fuglen er antagelig død. 19. Maj: 5 friske Æg, som var udrugede den 2. Juni; den 21. Juni Kl. 9 om Formiddagen saa jeg Ungerne flyve ud af Pælen for ikke mere at vende tilbage.

Rugetiden synes at være omkring 14 Døgn, og Ungerne behøver efter Udrugningen ca. 18 Døgn for at blive flyvefærdige. Æggenes Antal er betydeligt mindre end hos vore andre Mejsler. Som det af Iagttagelserne fremgaar, synes Tallene 5 og 6 at være lige hyppige, medens 7 kun er fundet en Gang. Farven er som paa andre Mejsæg hvid med rødlige Pletter, som er talrigst ved den butte Ende. Pletterne synes at staa klarere og mere skarpt end hos f. Eks. Musvitten, hvis Æg er dem, der mest ligner Topmejsens, men dog er en Del større. De af mig maalte Topmejsæg varierede i Længde mellem 15 og 16 mm, i Bredde mellem 12 og 13 mm.

Ved Opmadningen af Ungerne synes kun den ene af Forældrene, sandsynligvis Hunnen, at være virksom. Hvor Hannen i den Tid opholder sig, har jeg ikke kunnet opdage. Dette Forhold, som jeg har haft Lejlighed til at konstatere ved 2 Reder, stemmer godt med, hvad der angives i »Nordens Fåglar«, at det er almindelig Sædvane hos saavel Sumpmejsle som Topmejsle, at Hunnen alene opfoder Ungerne.

I Aaret 1923 fandt jeg paa at opstille nogle Stubbe, som laa væltede, og som jeg syntes kunde egne sig til Redebygning for Topmejsler. Jeg lænede dem op imod nogle voksende Graner rundt omkring i Skoven, og jeg havde den Fornøjelse, at en af dem blev taget i Brug af en Topmejsle, som huggede Hul og byggede Rede i Toppen af den, ca. 1,5 m højt. Den 23. April indeholdt Reden 5 Æg, men da jeg nogle Dage senere saa efter den, var Stubben forsvundet. Efter nogen Tids Søgen fandt jeg den henslængt i en Grantykning en halv Snes Meter borte. Fuglene havde selvfølgelig forladt Reden, men Æggene var mærkværdigt nok ubeskadigede, idet Fuglen havde gemt dem under et tykt Lag Mos, et Bevis paa, at Kuldet endnu ikke var fuldtalligt; Æggene tildækkes nemlig ikke mere, saasnaart Rugningen er paabegyndt.

Med de her paa Egnen stadigt tiltagende Gran- og Fyrreplantager forbedres Lokaliteterne i høj Grad for Topmejslen, som sikkert vil tiltage i Antal Aar for Aar, ligesom den jo ogsaa stadig gør det i de øvrige, særlig vestjyske Hedeplantager.